

ВІДЗИВ

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Михайлової Оксани Сергіївни
на дисертацію Петречко Мар'яни Олегівни
«Педагогічна спадщина Хелен Паркхерст у контексті розвитку
педагогіки США у першій половині ХХ ст.»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки**

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність обраної проблеми зумовлюється розробкою та пошуком теоретико-методичного забезпечення розвитку національної системи освіти. Адже сучасний зміст загальної освіти все більше відстає від глобальних тенденцій становлення інформаційного, постіндустріального, громадянського суспільства, від потреб формування вільної особистості в умовах демократизації суспільства. Тому подолання репродуктивного стилю навчання і перехід до нової освітньої парадигми, що забезпечує пізнавальну активність і самостійність мислення учнів, є одним із стратегічних напрямків у модернізації освіти. Школа повинна навчити мислити і навчити вчитися – ось педагогічні імперативи сучасної епохи. Для вирішення подібних завдань потрібні адекватні засоби.

Вважаємо, що звернення до історичної педагогічної спадщини може стати хорошим підґрунтям для створення сучасних педагогічних концепцій. В цьому сенсі дослідження теоретичних положень, сформульованих Х. Паркхерст, потребують ретельного опрацювання, глибокого і всебічного вивчення, осмислення й апробації на українському ґрунті в умовах сьогодення, а також певною мірою дозволять розв'язати існуючу *суперечність* на якій наголошує Петречко М.О.: – між характерним для української освіти засиллям інноваційних технологій та їх не завжди реальним конструктивним значенням для навчально-виховної практики.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертаційного дослідження входить до тематичного плану НДР Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка “Стратегії формування професійних компетентностей майбутнього вчителя

початкової школи в умовах модернізації педагогічної освіти України з урахуванням світових освітніх тенденцій” (Державний реєстраційний номер 0116U003881) та узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їхня достовірність та новизна.

Структура дисертаційної роботи відповідає завданням дослідження, що їх накреслила автор. Спираючись на комплексне понятійно-категоріальне підґрунтя їй вдалося уперше здійснити цілісний, системний аналіз науково-педагогічної спадщини Хелен Паркхерст у контексті розвитку педагогіки США та визначити перспективи її використання у сучасній педагогічній науці й шкільній практиці.

У цьому контексті дисертантка Петrenchко М.О. ставить у своїй роботі й вирішує низку досить складних завдань, серед яких, зокрема, проаналізувати ступінь дослідження теми в педагогічній історіографії, визначити рівень її теоретичного осмислення та практичної реалізації; дослідити науково-педагогічну спадщину Хелен Паркхерст та розробити її періодизацію; обґрунтувати зміст та принципи побудови системи індивідуалізованого навчання згідно з Дальтон-планом; визначити специфіку дидактичних та організаційних засад навчальної діяльності учнів у рамках Дальтон-плану; з'ясувати специфіку впровадження методу Х. Паркхерст до навчального процесу освітніх закладів США та інших країн.

Об'єктом дослідження є теорія та практика навчання в США у першій половині XX ст., предметом – вплив педагогічної спадщини Х. Паркхерст на розвиток педагогіки США у першій половині XX ст. Обґрунтовано використані методи дослідження дисертаційної роботи, а саме: *емпіричні* – спостереження (апробація), порівняння; *теоретичні* – ідеалізація, формалізація, екстраполяція; *загальні* – системний аналіз, синтез, хронологічно-системний; *часткові* – визначення, опис, інтерпретація; аксіологічний.

Незаперечною є наукова новизна та практичне значення одержаних результатів дослідження, зокрема, здійснено цілісний, системний аналіз та

з'ясовано закономірності системи індивідуалізованого навчання Хелен Паркхерст; *теоретично обґрунтовано і узагальнено* досвід науково-педагогічної діяльності Хелен Паркхерст, розроблено її наукову періодизацію; опрацьовано та *введено у науковий обіг* матеріали архіву газети Нью Йорк Таймс, які стосуються наукової діяльності Хелен Паркхерст; з'ясовано особливості реорганізації школи за методом Хелен Паркхерст; *виявлено* особливості впровадження навчального методу Хелен Паркхерст у США та низці європейських країн.

У дисертаційній роботі чітко визначено основні положення і напрацювання, що визначають її новизну і заслуговують, на нашу думку, особливої уваги. Зупинимось на них детальніше.

Заслуговує на увагу визначення дисертанткою передумов науково-педагогічної діяльності Хелен Паркхерст: суспільно-історичних та економічних; а також культурно-освітніх, що характеризувалися бурхливим розвитком педагогічної науки, появою різноманітних поглядів на виховання молоді, практичними пошуками реформування школи.

Обґрунтованою є здійснена Мар'яною Олегівною Петrenchко періодизація науково-педагогічної діяльності Хелен Паркхерст, яка відображає значущі події формування її як педагога-новатора, розробника Дальтон-плану.

Вагомим, як нам видається, є здійснення ґрунтовної характеристики дидактичних та організаційних засад навчальної діяльності учнів у рамках новаторської методики індивідуалізованого навчання Хелен Паркхерст – Дальтон-плану. Зокрема, виокремлених засадничих принципів (свободи, взаємодії та психологічного підходу); організаційних змін перебудови навчально-виховного процесу (переобладнані навчальні класи стали лабораторіями, зустріч цілого класу – конференцією, уроки – завданнями, а завдання – контрактами, вчитель – фахівцем і завідувачем відповідної лабораторії, оснащеної найновішим дослідним обладнанням із певного предмету, а учень – самостійною особистістю, яка наполегливо працює у власному темпі, активно співпрацюючи з однокласниками).

Отже в цілому вважаємо, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації Мар'яни Олегівни Петrenchко є доведеними. Теоретичні підходи та твердження перевірені і обґрунтовані педагогічним аналізом, що їх отримала дисертантка з досвіду власної роботи. Адже метод індивідуалізованого навчання Дальтон-план був апробований дисертанткою на практиці у процесі роботи з учнями Дрогобицького педагогічного ліцею протягом 2013 – 2015 рр.

4. Значущість дослідження для науки і практики, впровадження наукових результатів, напрями їх подальшого використання

Основні положення дисертації Мар'яни Олегівни Петrenchко доведені до наукового співтовариства на міжнародних, національних та міжвузівських конференціях, семінарах. Тому вважаємо, що вони стимулюватимуть подальший науковий пошук у даному напрямі.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях

Дисертаційне дослідження Петrenchко Мар'яни Олегівни є завершеною науковою роботою, а отримані результати, що містяться в дисертації та авторефераті, належать одноосібно її автору. Основні положення дисертації викладені у 12 друкованих працях, з них 5 у фахових науково-педагогічних виданнях, 3 – в іноземному науковому періодичному виданні, – 1 у виданнях, включених в науково-метричні бази, 3 – тези міжнародних науково-практичних конференцій.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих статтях здобувача за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів відповідає положенням пунктів 9 і 11 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567. Вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” відповідає і оформлення

дисертаційної роботи. Основні положення дисертації і зміст автореферату є аутентичними.

6. Дискусійні положення та зауваження

Незважаючи на безперечні наукові здобутки дослідження, вважаємо дискусійними деякі положення дисертації та твердження, що їх містить її текст. До них належать наступні:

1. На с. 122 дисертант робить цілком обґрунтований висновок про ключову роль графіків у Дальтон-плані. Водночас, на с. 156, говорячи про адаптацію Дальтон-плану, автор вказує: “з 1919 року до оригінальної навчальної методики було додано використання графіків і таблиць”. На нашу думку, вартувало б проаналізувати функціонування навчальної методики Хелен Паркхерст у період 1914 – 1919 рр., адже початок її педагогічної діяльності датується 1914 роком, показавши як оцінювалися навчальні досягнення учнів до впровадження графіків.

2. На с. 74 автор вказує: “у 20-х рр. ХХ ст. Дальтон-план у модифікованому вигляді використовувався в школах СРСР, в т.ч. і в Україні”. Однак на с. 168 дисертант цитує Хелен Паркхерст: “Дальтон-план насправді в СРСР не застосовувався. Була спроба запровадити шкільну програму за допомогою методу проектів, але сам уряд визнав її неадекватною”. Як нам видається, доцільно було б висловити думку дисертанта з цього приводу.

3. Третій розділ дисертаційного дослідження: “Застосування педагогічної концепції Хелен Паркхерст у США та інших країнах” частково виходить за хронологічні та територіальні межі заявленої теми дослідження.

4. У роботі зустрічаються деякі неточності. Наприклад, дисертант в одному випадку вживає топонім “Арканзас” (с. 66), в іншому “Аркансо” (с. 66 і 175). Очевидно, вживання термінології мало б бути уніфіковане.

В цілому вказані зауваження не знижують загального високого наукового рівня дисертаційного дослідження Петrenchко Мар’яни Олегівни.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

За змістом і оформленням дисертація Петrenchко Мар’яни Олегівни відповідає вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій. Зміст

опублікованих наукових праць здобувача та автореферату дисертації достатньо повно відображають основні положення дисертації.

Загальний висновок

В цілому вважаємо, що дисертаційна робота Петrenchко Мар'яни Олегівни “Педагогічна спадщина Хелен Паркхерст у контексті розвитку педагогіки США у першій половині XX ст.” є самостійною, завершеною роботою, в якій отримані нові обґрунтовані наукові результати і рекомендації, що в сукупності є суттєвими для розвитку загальної педагогіки та історії педагогіки. Ці результати є значущими і для науки, і для практики і, зокрема, забезпечують розв'язання важливих теоретичних та прикладних завдань навчання сучасної молоді.

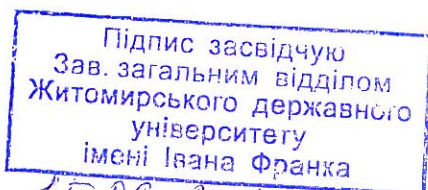
Вище викладене дає підстави зробити висновок, що дисертація Петrenchко Мар'яни Олегівни “Педагогічна спадщина Хелен Паркхерст у контексті розвитку педагогіки США у першій половині XX ст.” за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів відповідає положенням пунктів 9 і 11 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567, а сама дисертантка заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської мови з методиками
викладання в дошкільній та початковій освіті
Житомирського державного
університету ім. І. Франка

О.С. Михайлова

М. В. Кирюк